

Predikan

Trettondedag jul 2018, årg. 1

Psalmer: 131:1-3, 641:7, 434, 130, 132

Pär-Magnus Möller

För att vi skall förstå texten om stjärntydarna måste vi förstå att texten är skriven av judar som förstått vem Jesus var till judar som ännu inte förstått vem han var.

Ur djupet av den judiska historien lyfter de som förstått Jesus fram honom som den messianska kung som folket alltsedan kung Davids tid längtade efter – en tid då Israel var ett odelat rike, den tid då Israels folk var ett.

Israel delades nämligen under 900-talet f.Kr. i två riken – då splittrades också Israels stammar och många av dem försvann efterhand eftersom man blandades med andra folk.

En dag, sa löftet, skulle en kung lik David komma och samla samman folken igen så att Guds löfte om att alla Abrahams ättlingar skulle bli ett stort folk, så talrikt som himmelens stjärnor, skulle uppfyllas - en dag skulle löftet gå i uppfyllelse om att alla folk på jorden, genom Abrahams barn, skulle bli välsignade.

De judar som inte trodde på Jesus såg inte att Jesus var denna Messias – men de där männen från fjärran land de såg – hedningarna såg. Troligtvis menar författaren att stjärntydarna, eller magerna som de heter i original, kom från Persien, nuvarande Iran – och de var en folkgrupp från det mäktiga perserriket. De tillbad också en Gud... och de kände igen denne Gud i Jesus. Till och med hedningarna, folk från Israels ärkefiende kände igen Gud i barnet Maria fött – men de som borde se, de som forskade i de heliga skrifterna, de såg inte. Profetias sa: De som inte ser skall se, de som ser skall bli blinda.

Ja, textförfattaren Matteus låter håna de laglärde i Israel då han låter Herodes frågar dem var Messias skulle födas och de läser tydligt i skriften att han skall födas i Betlehem i Judeen – precis där Jesus föddes – men de trodde inte fastän de läste, det sprang inte genast till Betlehem för att se om löftet var sant, om den nyfödde var Judarnas kung – de stannade istället kvar hos Herodes, den falske kungen av Israel. Så mycket bevänt var det med deras tro – de läste ordet – men

förstod det inte, följde det inte, lät inte det vara stjärnan som ledde dem rätt – nej, de föredrog den världsliga maktens boningar framför Guds enkla stall.

Men hedningarna, trots att de inte var lärda som israels lärde, följde det som Gud lovade i ordet, och de gick ... och de fann vad de längtade efter... Gud... den Gud de själva anat i sin religion, men nu fick se ansikte mot ansikte som en människa – en av oss – en som fördebådade en ny tid, Guds rikes tid. Och genast var änglarna där och beskyddad dem, ledde dem hem igen på trygga vägar.

De laglärda och Herodes var rädda, berättat Matteus i sitt evangelium. De ruvade på hämnd, på att döda barnet som hotade deras perspektiv på livet, deras trygghet, deras jobb och makt.

De hade sin bild av Gud, sin bild av hur religionen skulle utövas, sin bild av hur man bäst levde efter Guds vilja. Den ändrade man inte på hur som helst. Det vet vi själv. Som präst i 22 år vet jag att man inte rubbar på människors invanda förhållningssätt till gudstjänst eller gudsbilder. De är liksom djupt personliga och man blir lätt kränkt när de ifrågasätts eller ändras. De var samma sak då som nu.

Problemet är bara att man slutar att växa i sin tro i samma stund som man bestämt sig för hur det är, när man tror att man vet allt om Gud, att man förstått vad han vill, när man tänker att jag gör rätt och de andra gör fel. Då som nu hindrar denna låsning människor från att möta Gud, både för en själv och för andra. Det är värt att fundera på; är jag som de vise männen, Magerna – eller är jag som de laglärde hos Herodes. Vilken kung trivs jag bäst hos – denna världen kung eller Guds rikes kung... som sagt, det är värt att fundera på!

Blanda inte bara ihop det hela med vad som är religiöst eller inte. De laglärda var mycket religiösa... tog Gud på stort allvar... men missade ändå Gud när han besökte dem. Det handlar om något annat – villigheten att byta perspektiv, villigheten att växa i sin tro – villigheten att gå när Gud kallar vidare.

Varför begav sig inte Herodes själv till Betlehem, brödhuset som det betyder i översättning? Om han nu var så orolig skulle det ju vara bra att se själv!

Ja, vi vet inte skälen – men det är lätt att gissa att det beror på att den som inte själv söker inte heller riskerar något. Jag vet otaliga människor som säger att de gärna skulle vilja gå mer i kyrkan, ta Gud på allvar... ja, ni vet allt man säger. Men varför går man inte? Det handlar inte om att man inte hinner eller så... för hinner det gör man om man vill... men jag tror att man vet någonstans att om

jag går kan det vara så att jag berörs, blir förändrad, upptäcker något som är så nytt och stort att jag då måste förändra hela mitt liv... och det kanske jag inte tror jag orkar. Så tror jag det var för Herodes också. Vem skulle han vara om han erkänt den nyfödde som kung... ingen... han var tvungen att bygga ett helt nytt liv... och det kanske han inte orkade.

Det är lite som i berättelsen om den lame mannen som låg vid Betesdadammen i 38 år för att komma ner i vattnet eftersom sägnen sa att blev man frisk om man badade i det vattnet. Han hade misslyckats i 38 år – osannolikt, om man inte tänker tanken på att han kanske inte alls ville bli frisk. Jesus frågar honom just det: Vill du bli frisk, vill du bli förvandlad, vill du växa i din tro, vill du bli hel... och många av oss säger faktiskt Nej, det vill jag inte – jag vet vad jag har, men jag vet inte vad jag får.

Det Matteus berättar sin text om Jesu födelse är att världen delas. Den ena gruppen tillhör dem som redan bestämt sig för hur Gud är. De läser kanske sina heliga skrifter och går till sina heliga tempel – men Gud kan omöjligt förändra deras hjärtan.

Sedan finns de det som låter sig utmanas, de som vågar lämna de invanda, de som anat att Gud är något mer, vill något mer – har ett djupare ärende till mig. Dessa människor kan plötsligt få se något underbart – något de aldrig trott att de skulle få se:

Att Gud är här... att han har fötts som människa för att dela våra liv. Vi kan aldrig klättra upp till Gud – men han har kommit till oss som en broder, en tjänare... till och med som ett offerlamm för att besegra dödens makt över oss. Gåvorna som de vise männen gav vittnar om vad de upptäckt om barnet: Guldet fick han för att han var kung, rökelsen fick han för att han som Gud tar emot våra böner som ett rökelseoffer – och myrran fick han eftersom myrra var en av de kryddor som användes när man smorde den döda kroppen inför begravningen. Gåvorna säger att Jesus är kung, Gud och vårt eviga försoningsoffer.

Så kan också vi, när vi vågar lämna den invanda trögheten i våra religiösa eller profana liv, upptäcka Gud på ett helt nytt sätt. Det är inte smärtfritt – det kräver mod, mod till förändring. Det kan vara tryggare att stanna kvar hos Herodes och dö där, omgiven av den världsliga maktens prakt och ståt. Men man kan också bege sig ut på resa – följa stjärnan, ordet... och så möta det nya livet. Valet är ditt!

Jag har citerat den förr... men måste få göra det igen... psalmen 717 där Ylva Eggehorn skriver om just detta förvandlande förunderliga möte med den nyfödde kungen:

INNAN GRYNINGEN

1. Så kom du då till sist, du var en främling,
en mytgestalt som jag hört tals om.
Så många hade målat dina bilder
men det var bortom bilderna du kom.
Vi trodde du var användbar, till salu,
vi skrev ditt namn på våra stridsbanér
vi byggde katedraler högt mot himlen
men du gick hela tiden längre ner.

2. Du är ett barn som ligger på ett jordgolv
du fryser om vi inte griper in.
Du rör vi kroppar, hatar orättvisor.
du bjuder älskade på moget vin.
Du stiger ut ur alla tomma gravar
du är en vind som säger: det blir vår.
Du kommer som en flyktig över bergen
du följer oss dit ingen annan når.

3. Du är den sång om livet som jag glömde
den sanning jag förrådde dag för dag.
Jag svek mig själv: den spegel som jag gömde
bär dina bråddjup, dina anletsdrag.
Kom närmare, bli kvar hos mig.
Det mörknar och kanske ljusnar det på nytt igen.
Ditt liv ska bära mig; jag hör en koltrast som sjunger
timmen innan gryningen.

Text: Ylva Eggehorn 1999